

MUZEUM ZIEMI KOCIEWSKIEJ W STAROGARDZIE GDAŃSKIM

83-200 Starogard Gdański, ul. Boczna 2
tel. +48 (058) 562 46 75, fax +48 (058) 562 46 75
muzeum-starogard@wp.pl, www.muzeum-kociewie.gda.pl

Starogard Gdański, 2 stycznia 2019 r.

Sprawozdanie merytoryczne z realizacji budżetu Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim w roku 2018.

W minionym roku Muzeum udostępniało dwie stałe wystawy w Baszcie Narożnej i budynku administracyjnym przy ulicy Bocznej 2. Baszta Gdańska ze względu na zdewastowane przez grupę mieszkańców miasta schody wejściowe jest niedostępna dla zwiedzających. Ponadto przygotowało i zaprezentowało piętnaście wystaw czasowych, w tym trzy w budynku głównym przy ul. Bocznej 2, trzy w Ratuszu Miejskim, siedem w Foyer Sali Ślubów Urzędu Stanu Cywilnego oraz po jednej w Urzędzie Miasta Starogard Gdański i Banku Spółdzielczym.

Budynek główny:

1. „La Bella Italia. Fotografia - Lech Magnuszewski" (640 osób)
2. „Regina Matuszewska - Kociewianka z wyboru i dokonań" (4 793 osób)
3. „Kazimierz Butowicz. Ludzie z mojego kraju" (1298)

Ratusz:

1. „Protestanckie Funeralia na Pomorzu od początku XVII do połowy XX wieku" (1 070 osób)
2. „Pieniądz w odrodzonej Rzeczypospolitej" (4 986 osoby)
3. „Polskie symbole patriotyczne" (1292)

Foyer Sali ślubów Urzędu Stanu Cywilnego:

1. Wanda Paszkowska - mój świat pędzlem kreślony (300 osób)
2. Agata Maciągowska - malarstwo (540 osób)
3. Wanda Paszkowska (2 160 osób)
4. Irena Zagórska - malarstwo (330 osób)
5. Marek Zagórski - obrazy gliną malowane (300 osób)
6. Wystawa pokonkursowa z ok. Dnia Drzewa (180 osób)
7. Aneta Kubicka - bogactwo dna oceanu (360 osób)

Urząd Miasta Starogard Gdański:

1. „La Bella Italia Fotografia - Lech Magnuszewski" (1500 osób)

Bank Spółdzielczy w Starogardzie Gdańskim:

1. „Pieniądz w Odrodzonej Rzeczypospolitej" (1000 osób)

W ciągu roku przeprowadziliśmy 24 lekcje muzealne, w tym z archeologii - 7, z historii 1 i etnografii - 16, w których uczestniczyło ogółem 559 osób. Przedstawiono 38 tematów. Najczęściej wybieranymi okazały się: „Jak żyły dinozaury?” oraz „Kociewie - poznajemy nasz region”. Muzeum gościło w swoich progach przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów starogardzkich; nie zabrakło zainteresowanych z takich miejscowości jak Rywałd, Rokocin, Ocypel, Bytonia, Lubichowo, Gdańsk, Gdynia, Sopot oraz Jabłowo.

Placówkę odwiedzali również uczestnicy grup terapii zajęciowej ze szpitala w Kocborowie, grupy ze Starogardzkiego Centrum Kultury, Ogniska Pracy Pozaszkolnej, Osiedlowego Domu Kultury, mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej w Rokocinie, pensjonariusze dziennego domu opieki "Senior Plus" ze Starogardu i Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego z Malborka, studenci Uniwersytetu III Wieku z Sopotu, członkowie Oddziału Warmińsko - Mazurskiego PTTK w Olsztynie, członkowie starogardzkiego Klubu Motocykli Dawnych, grupa twórcza plastyków z Bytoni, członkowie Starogardzkiego Bractwa Rycerskiego, studenci Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a także uczestnicy międzynarodowego programu międzyszkolnej wymiany młodzieży. Przyjmowaliśmy zagraniczne grupy zorganizowane oraz pojedynczych turystów z: Anglii, Belgii, Białorusi, Francji, Niemiec, Irlandii, Izraela, Kanady, Norwegii, Ukrainy, USA, Wielkiej Brytanii, Japonii, Chin i Stanów Zjednoczonych.

Ciągłą edukację naszych pracowników w prowadzeniu zajęć z dziećmi i młodzieżą szkolną potwierdzają udziały w różnorodnych warsztatach. I tak, np. 9 kwietnia pracownicy merytoryczni wzięli udział w „Pastwisku wyobraźni” czyli warsztatach edukacji muzealnej pt. „Bardzo rzeczowa rozmowa”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prufferowej w Toruniu wraz z Towarzystwem Przyjaciół Muzeum Etnograficznego w Toruniu. Patronatem objął je Oddział Kujawsko-Pomorski Stowarzyszenia Muzealników Polskich. 19 listopada odbyła się kolejna edycja warsztatów pt. „Pastwisko Wyobraźni - Edukacja Niepodległościowa”. Miały one miejsce w Muzeum Oświaty w Bydgoszczy.

19 maja Muzeum po raz kolejny zapraszało na niecodzienną rozrywkę, która wpisała się już w ogólnoeuropejską imprezę kulturalną o nazwie **Noc Muzeów**. W założeniu inicjatorów ma ona na celu nieodpłatne udostępnianie muzeów, galerii i instytucji kultury w godzinach nocnych. Od 18.00 do 22.00 Muzeum oddało do dyspozycji zwiedzających bogactwo historii i historyjek. Odwiedzający mieli możliwość zebrania kolekcji legend o Starogardzie Gdańskim. Jedyńm warunkiem było odwiedzenie wszystkich budynków podlegających Muzeum. Dodatkowo na murach, ścianach i w innych miejscach instytucji można było znaleźć ciekawostki dotyczące miasta, o których być może nigdy jeszcze nie słyszeli! Ciekawe opowieści dotyczyły również eksponatów, które po raz pierwszy trafiły w przeszklone gabloty.

Ponadto na wystawie etnograficznej przygotowano dla dzieci zabawę plastyczną pt. „Postać z legendy”, która polegała na samodzielnym tworzeniu rysunku, którego odbitkę można było zabrać ze sobą na pamiątkę oraz słuchowisko „Bajki dla odważnych” (materiały pochodzą z Archiwum Folkloru Słownego oraz książki wydanej przez Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu). W trakcie tej wyjątkowej nocy w Baszcie Narożnej prezentowano film „Starigrod 1197. Krwawa historia o początku miasta Starogard” (Koło LOK "Adamantos"- Damy i Rycerze Księstwa Pomorskiego), a w Ratuszu można było spróbować swoich sił w rozwiązaniu krzyżówki związanej tematycznie z prezentowaną aktualnie wystawą numizmatyczną. Na osoby, którym udało się poprawnie rozwiązać hasło czekał upominek. Frekwencja wyniosła ponad 500 osób.

Muzeum zobowiązało się po raz kolejny do wsparcia akcji „**60+ Kultura**” skierowanej do osób powyżej 60 roku życia. 29 września przygotowano dla nich (w budynku przy ul. Bocznej 2) pokaz filmów Wyświetlane były: „Szwolężerowie. Wojsko Polskie w Starogardzie 1920 - 1939” (zdjęcia i realizacja: Jan Butowski, tekst i konsultacja: Ryszard Szwoch (produkcja: Video Film "Perfect" Jan Butowski), „Pod opieką świętego Wojciecha” (zdjęcia i realizacja: Jan Butowski, tekst i konsultacja: Ryszard Szwoch, produkcja: Video Film "Perfect" Jan Butowski). Zgodnie z intencją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wstęp był bezpłatny. Skorzystały z tej oferty 33 osoby.

1 maja odbyła się impreza kulturalna - „**V Edycja Kociewskiej Kuźni Rozmaitości w Lalkowych**”, którą objęliśmy patronatem. Ponadto Muzeum wydelegowało swojego pracownika, który stworzył tam samodzielne stoisko mające na celu popularyzację informacji o Kociewiu oraz sprzedaż lokalnego rękodzieła. Wizytujący mogli zrobić zakupy, zabrać ze sobą ulotki, drobne broszury, a dzieci pamiątki w postaci samodzielnie wykonanych prac plastycznych związanych tematycznie z haftem kociewskim i kulturą regionu.

16 maja współorganizowaliśmy **grę terenową pt. „W DRODZE DO NIEPODLEGŁOŚCI - śladami zasłużonych dla Kociewia**”. Był to element miejskich obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Stworzyliśmy punkt zaliczeniowy, w którym na podstawie zbiorów uczniowie poznawali historię naszego regionu z ostatnich stu lat, odpowiadając na przygotowane pytania. Gra trwała od 9.30 do 13.00. Natomiast 18 października kolejny raz Muzeum włączyło się do udziału w grze terenowej „**Nie daj się dysleksji**” (wzięło w niej udział 70 uczniów). 26 października odbyła się jeszcze inna gra miejska zorganizowana przez Urząd Miasta - „**Poznajemy historię Starogardu**” (także z okazji 100-lecia Odzyskania Niepodległości Polski. Frekwencja: 61 osób). Za włączenie się w to wydarzenie, 8 listopada podczas Sesji Młodzieżowej Rady Miasta, pracownicy Muzeum otrzymali okolicznościowe dyplomy.

25 stycznia odbyła się w progach Muzeum promocja książki pt. „Fizyka chrześcijaństwa”, której autorem jest Frank J. Tipler. Szczególnego charakteru temu wydarzeniu przydał fakt, iż tłumaczem polskiego wydania tej pracy jest starogardzianin - Bolesław Ossowski. Zaś mieszkańcy naszego miasta, wręcz tłumnie, jak na rodzaj tego dzieła, stawili się w sali wystawowej Muzeum.

Bo to niełatwa literatura, żeby nie powiedzieć trudna. Jak recenzuje ją Karol Jałochowski w tekście opublikowanym w tygodniku „Polityka” (12/2008): *Książka „Fizyka chrześcijaństwa” Franka Tiplera powinna stać się przestrożą dla tych, którzy do Teorii Wszystkiego chcieliby dojść na skróty.* Autor podjął w książce ekscytujące nowe podejście do toczącej się od wieków dysputy o relacji między nauką a religią. Przeglądając wieki piśmiennictwa i dyskusji Tipler uświadomił, że w całej debacie odnoszącej się do nauki w kontrze do religii nie było poważnej naukowej analizy centralnych twierdzeń i wierzeń chrześcijaństwa. Publikacja prezentuje fascynujące rezultaty jego pionierskich badań.

7 lipca odbyło się spotkanie z autorami książki "Krojanty 1939" Marka Pasturczaka i Jerzego Lelwica o walkach 18 Pułku Ułanów 1 września 1939 roku pod Krojantami. Marek Pasturczak od kilkudziesięciu lat zbierał materiały do opisanie wydarzeń, które rozegrały się w rejonie Chojnic. Później zrozumiał, że wydarzenia te powiązane są z jakąś straszliwą tajemnicą, której nie chciał mu ujawnić nawet ojciec. Kilka lat temu do weryfikacji i systematyzacji materiałów, relacji i dokumentów włączył się emerytowany oficer WP - Jerzy Lelwic. Autorzy nie kierowali się żadnymi, z góry przyjętymi założeniami ideologicznymi ani politycznymi. Chcieli poznać i ujawnić prawdę, jakakolwiek by ona była.

Udzieliliśmy **merytorycznej pomocy** studentom z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu podczas przeprowadzania inwentaryzacji obiektów zgromadzonych w Izbie Regionalnej w Bytoni, która przebiegała od początku lipca do końca października. Współpraca z Katedrą Etnologii i Antropologii Kulturowej w Toruniu przebiegła nad wyraz poprawnie owocując podsumowującym spotkaniem wykładowców toruńskich w Muzeum. Pod opieką adiunkta Muzeum - Izabeli Czogała została stworzona księga inwentaryzacyjna, karty obiektów etnograficznych i dokumentacja fotograficzna.

Wielokrotnie ofiarowywano pomoc merytoryczną w zakresie pisania prac akademickich z zakresu etnografii, historii czy archeologii. Przykładem mogą być wielokrotne konsultacje naukowe dla hafciarza Bartłomieja Jankiewicza, których efektem jest powstanie teczki z niepublikowanymi jeszcze wzorami autorstwa Małgorzaty Garnysz z Pączewa. Dostarczono potrzebnych danych dot. historii haftu, osób go tworzących dawniej i dziś, zbiorów posiadanych przez lokalne muzea. Pomoc w postaci potrzebnych informacji została udzielona również Tomaszowi Wiczyńskiemu na potrzeby Starostwa Powiatowego (2 maj) i wnioskodawcom – osobom fizycznym dot. dworca kolejowego (3 grudzień) oraz odznaki 2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich - proporczyku św. Huberta (11 grudzień). Dla uczniów I LO w Starogardzie przygotowano informacje o ks. Feliksie Bolcie - Pośle na I Sejm Niepodległej Rzeczypospolitej (29 marzec), a na potrzeby pisarza z Warszawy - o prasie harcerskiej XX-lecia międzywojennego (7 luty).

Wypożyczyliśmy na prośbę Zespołu Szkół w Kaliskach (21-23 marca 2018) dziesięć eksponatów mających stanowić aranżację kiermaszu i występów uczniów o tematyce kociewskiej. 29 maja Muzeum udostępniło Teatrowi Medium, reprezentowanemu przez Monikę Tomczak-Betlejewską, kołyskę do inscenizacji bajek Hansa Christiana Andersena na scenie Starogardzkiego Centrum Kultury w Starogardzie Gd. - spektakl 5 czerwca 2018 r.

We wrześniu zaś udostępniliśmy ze zbiorów muzealnych dwie kukielki, na okoliczność warsztatów podczas Biesiady Lalkarskiej, która miała miejsce w Centrum Kultury Zamek w Nowem.

21 marca pracownik Muzeum sprawował opiekę nad uczniem jednej ze starogardzkich szkół, który w ramach Dnia Przedsiębiorczości poznawał na czym polega praca archeologa w teorii i praktyce, natomiast od 13 sierpnia do 1 września w Muzeum odbywał praktykę student jednej z wyższych uczelni. Zapoznano go z historią placówki, działalnością statutową, a także procedurami związanymi z pozyskiwaniem eksponatów, ewidencją, konserwacją i eksponowaniem muzealiów.

5 czerwca Muzeum przekazało w darowiźnie firmowe gadżety (roczniki muzealne, opaski odblaskowe, plany lekcji, zestawy legend) jako formę nagród dla uczestników konkursów i zabaw organizowanych podczas festynu (16.06.2018 r.) z okazji Dnia Dziecka we wsi Rokocin.

Od 28 czerwca do 13 sierpnia współpracowaliśmy z Misyjnym Centrum Rekolekcyjno-Formacyjnym Księży Werbistów w Ocyplu. W ramach „Wakacji z Misjami” przyjęliśmy kilkanaście grup młodzieży z całej Polski, zapewniając im opiekę oraz przewodnictwo merytoryczne po naszej instytucji.

Ze szczególną troską podchodziliśmy do kontaktów z osobami niepełnosprawnymi. Wielokrotnie gościliśmy takie grupy np.: z Tczewa, Starogardu Gdańskiego czy Jantara. Przeprowadziliśmy z nimi specjalistyczne zajęcia mające uaktywnić ich członków do wzajemnej integracji i manualnych ćwiczeń opartych tematycznie o kulturę i historię Kociewia. Wspomniane zajęcia miały miejsce m.in. 20 kwietnia, 10 maja (trzykrotnie), 2 lipca, 3 lipca, 13 lipca, 16 lipca, 18 lipca oraz 19 lipca.

W trakcie letnich wakacji szkolnych Muzeum wielokrotnie przyjmowało grupy zorganizowane z MOPS w Starogardzie Gd. Dostosowywaliśmy grafik odwiedzin oraz rodzaj zajęć do możliwości ruchowych i intelektualnych ich uczestników. Spotkania, na które przychodziło kilka grup dziennie, miały miejsce 2, 3, 16, 18 i 19 sierpnia. Intencjonalnie dla tej placówki został zorganizowany konkurs wiedzy nt. „Tajemnic Baszty Narożnej” (16 lipiec).

Pracownicy Muzeum wielokrotnie brali udział w audycjach radiowych, udzielając wywiadów dla Radia Głos, np. omawiając aktualne wystawy czy Roczniki Muzealne „Rydwan”. Przeprowadzającym wywiad był zwyczajowo Pan Tomasz Gdaniec a jego interlokutorem Zbigniew Potocki. Były to wywiady nt. „Dziejów młynów Wiecherta” (18 styczeń), „Żołnierzy Niezłomnych” (28 luty), „Wątku kociewskiego w zbrodni katyńskiej” (11 kwiecień), „Przedwojennego oblicza naszego miasta - endecji” (27 czerwiec), „Rysu historycznego starogardzkiej stadniny koni” (29 czerwiec), „Sokolniczówki” (11 lipiec), „Kociewiaków w Bitwie Warszawskiej 1920 r.” (10 sierpień), „Agresji sowieckiej na Polskę - 17 września 1939 r.” (14 wrzesień), „Zasłużonych postaci kociewskich” (18 wrzesień).

24 marca miał miejsce wywiad dla TVP3 Gdańsk dotyczący wystawy czasowej o twórczości Reginy Matuszewskiej przeprowadzony przez Danutę Necel-Lewandowską na potrzeby programu „Dycht Kociewie”, który ukazał się 16 kwietnia; dla tej samej telewizji udzielono 10 listopada wywiadu nt. wystawy polskich pamiątek patriotycznych.

19 lipca ten sam pracownik Muzeum wziął udział w ogólnopolskim programie radiowym o Kociewiu w „Lecie z radiem” pod red. Małgorzaty Głogowskiej. Na antenie radia Gdańsk udzielono wywiadu dot. „Zabytków Kociewia” (24 lipiec), 14 grudnia wziął On udział w programie telewizyjnym TVN 24 na temat „Tabacznictwa na Kociewiu” pod red. Anny Czyżewskiej a 20 grudnia w audycji radiowej nt. „Strajków szkolnych w Kasparusie 1906/07”.

Współpracujemy również z prasą lokalną, np. Dziennikiem Bałtyckim, gdzie wielokrotnie publikowano artykuły naszych pracowników. Na potrzeby Urzędu Miasta Starogard Gdański - Wydziału Informacji Społecznej opracowano artykuły nt. „Młynu Wicherta” (22 styczeń), „78 rocznicy zbrodni katyńskiej” (13 kwiecień), „Strat ludnościowych Kociewia w II wojnie światowej” (8 maj). Stworzyliśmy artykuły pt.: „670 lat temu Starogard stał się miastem” (2 lipiec), „Kociewiaci w Powstaniu Warszawskim” (1 sierpień), „Burmistrzowie starogardzcy XX-lecia międzywojennego” (29 październik).

W grudniu udzielono pomocy harcerzom w organizacji wystawy pt. „Starogardzkie harcerstwo w dwudziestoleciu międzywojennym” przed Ratuszem Miejskim. W Ratuszu udostępnialiśmy wielokrotnie pomieszczenia przynależne do naszej placówki, m.in.: Komisji Kultury w sprawie działań archeologicznych na rynku staromiejskim (15 marzec).

3 marca wnętrza muzealne udostępniono zespołowi muzycznemu „Drossel” w celu realizacji teledysku reklamującego ich utwór muzyczny pt. „Najważniejsza”, który w Internecie ma ponad milion odsłon, zaś 13 czerwca zrealizowano tu film reklamowy dotyczący wakacyjnej oferty muzealnej dla dzieci.

Chętnie przyjmowaliśmy grupy dziecięce oraz dorosłych z różnych instytucji, zgłaszających się do nas z prośbą o bezpłatne zwiedzanie. Były to m.in. dzieci z SCK, ODK, MOPS, przedszkoli miejskich (w ramach ferii zimowych oraz wakacji letnich) czy pensjonariusze Domu Pomocy Społecznej w Rokocinie, jak również z niedawno otwartego Domu Dziennego „Senior +”. Przewodnik zapoznawał uczestników z historią naszego regionu oraz przedstawiał aktualne wystawy czasowe.

Muzeum wydało w sprawozdawczym roku XIII tom **„Roczników Muzealnych - RYDWAN”**. Otwierają go archeolodzy. **Małgorzata Grupa** i **Magdalena Wałaszewska** cały swój tekst poświęcają jednemu małemu przedmiotowi, którego wytwórcy pewnie się nawet nie śniło, że dzieło jego rąk przetrwa tysiąc lat, że całą wielką historię Polski przeleży w ziemnym kopcu owidzkiego grodziska, jak igła w stogu siana, a mimo to odkrywana dziś dla czytelników na łamach „Rydwanu”. **Magdalena Wałaszewska** pisze również drugi artykuł o Włodzimierzu Hołubowiczu. **Tadeusz Grabarczyk** z kolei o pasjonatach archeologii na Pomorzu schyłku XIX w., prezentując obszerną listę stanowisk badawczych na Pojezierzu Starogardzkim.

Zdominowany tym razem w swej tematyce przez archeologów rocznik przedstawia cały zbiór archeologicznych odkryć, dzięki którym Kociewie jawi się być istną szkatułą skarbów, poprzez które bieg dziejów nie jest już więcej nudnym kalendarium akademickiego repetytorium, ale feerią barwnych spotkań i splotów ludzkich losów, jest żywą tkanką wspaniałego organizmu, w którym również i my, współcześni mamy swój udział – bo organizmem tym jest nasza Ojczyzna.

Tak zatem **Małgorzata Grupa** i **Oliwia Warecka**, **Marta Kacprzak** i **Aleksandra Kulesz**, **Michał Pawikowski**, wreszcie – dwukrotnie – **Jakub Michalik** zapraszają nas na przegląd skarbów związanych z gniewską farną świątynią pod wezwaniem św. Mikołaja. Zapewne jest ona większości z nas doskonale znana, ilekroć podziwialiśmy imponującą rozległą panoramę południowego stoku wzgórza, na które od stuleci wspina się gotycki Gniew. Nie dziwi nas wcale fakt potwierdzany przez archeologów, że kościoły od zawsze były ośrodkami kultury i faktycznymi centrami *imago mundi*, jakimi zresztą, choć nie w mniej widowiskowy, jednak zdecydowanie mniej zauważalny pozostają nadal. Mówi o tym w pouczającej analizie jednego ze skarbów pelplińskiego Muzeum Diecezjalnego **Karolina Pukaluk**. Z zespołu toruńskich archeologów **Aleksandra Kulesz** przedstawia również własny artykuł związany z piasecką świątynią – z odnalezionym w jej krypcie skórzanym obuwiem. A skoro każdy but pozostawia własny ślad, jakie ślady sprzed ponad dwóch stuleci odkrywa nam **Kulesz**?

Nie mogło na łamach zabraknąć – i nie zabrakło – wytrawnego autora historycznych i istic podróżniczych cykli. Mowa o **Adamie Linsenbarcie**, w którego artykułach jest zawsze coś takiego, co w sposób albo bezpośredni, albo bardziej zatajony wyjawia jego profesję znakomitego kartografa. Tym czymś jest wędrówka po mapach i przez atlasy! Nie inaczej rzecz ma się obecnie: publikujemy aż trzy jego teksty, które układają się w zasadzie w jeden spójny, plastyczny i bardzo wymowny tryptyk kawaleryjski.

Rozprawę historyka z historią podejmuje w typowy dla siebie, zajmująco oryginalny sposób **Róża Janca-Brzozowska**, tym razem wyjaśniając różnicę pomiędzy *volksdeutschem* a *eingedeutschem*. Z kolei **Artur Jędrzejewski**, niesłyszany szczegółarz faktograficzny (a korektor podpowiada, że i językowy) proponuje sensacyjny akcent już w tytule swojej pracy – okazuje się, że słynna z wielkiej polityki i z równie wielkich budżetów kinowej rozrywki amerykańska Centralna Agencja Wywiadowcza ma związek ze Starogardem.

Prócz drugiej pracy **Magdaleny Wałaszewskiej**, także **Edmund Zieliński**, **Mirosława Möller** i **Krzysztof Kowalkowski** piszą artykuły wspomnieniowe, których bohaterami są osoby zasłużone dla kultury regionu. Nawet, jeśli pośród nich są zwykli, niemal bezimienni pocztowcy, którym przyszło reaktywować łączność w niełatwych latach komunistycznego terroru początku PRL-u.

Ostatni trzej autorzy, choć ich materiały dotyczą wzajemnie całkiem różnych tematów, trudnią się wspólną materią, jaką jest język.

Adam Iwanowski proponuje w dość luźnej dygresyjnej formie kilka korektorskich obrazków o napotkanych w naszych artykułach językowych lapsusach, **Maria Pająkowska-Kensik** recenzuje nową, a już niezbędną książkę o naszym kociewskim języku, zaś w artykule **Andrzeja Stachowiaka** starcza za wszystko zapisany kawałek papieru, jakby cała analiza zmierzała do tego jednego, jakże ujmującego przykładu: znalezionej przy piaseckiej Studziencie, zapisanej na kartce tachografu modlitwie.

Promowaliśmy wszystkie wydania rocznika na spotkaniach Trójmiejskiego Klubu Kociewiaków 20 stycznia oraz 7 kwietnia w ratuszu Staromiejskim w Gdańsku.

Przy tej okazji odbyła się również sprzedaż lokalnych wyrobów rzemieślniczych oraz gadżetów nawiązujących swoim designem do kultury Kociewia. Pracownicy Muzeum w minionym roku kontynuowali współpracę merytoryczną z dr hab. Małgorzatą Grupą z Instytutu Archeologii UMK w Toruniu w celu wprowadzenia „Rydwanu” (Roczników Muzealnych Muzeum Ziemi Kociewskiej) na listę czasopism punktowanych Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Muzealnicy ze Starogardu organizują regularnie prelekcje w szkołach czy instytucjach. I tak, np.: 6 sierpnia kustosz Magdalena Wałaszewska wystąpiła na spotkaniu dla dzieci w ramach programu „Wakacje w Grodzisku Owidz”, natomiast 22 i 23 listopada wzięła udział w V Pomorskiej Sesji Sprawozdawczej za rok 2018, która odbyła się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Adiunkt Muzeum - Izabela Czogała brała udział, sprawując opiekę merytoryczną, w XII Plenerze Artystów Ludowych Pomorza odbywającym się w Bytoni. Przedsięwzięcie rozpoczęło się 16. i trwało do 26 sierpnia. Organizatorem jest Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie - Oddział Kociewski w Zblewie, a współorganizatorem Publiczna Szkoła Podstawowa im. Edmunda Dylewskiego w Bytoni oraz Nadleśnictwo Kaliska. Patronatem merytorycznym objął go m.in. Dyrektor Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gd. Uczestnikami są twórcy z terenu Pomorza oraz zaproszeni artyści. Celem pleneru jest upowszechnianie sztuki, w tym sztuki ludowej Kociewia: malarstwa, rzeźby i haftu oraz wymiana doświadczeń artystów. Muzeum wsparło go także finansowo. Atrakcyjnym zakończeniem pleneru był I Jarmark Kociewski zorganizowany 28 sierpnia w Wirtach. Muzeum stworzyło tam samodzielne stoisko promując w ten sposób region poprzez sprzedaż publikacji i pamiątek związanych z kulturą regionalną.

17 sierpnia przedstawiciel Muzeum - Izabela Czogała została powołana do jury i wyłonienia zwycięzców w Konkursie Współczesnej Sztuki Ludowej Kociewia, Kaszub i Borów Tucholskich pt. „Matka Boża Piasecka w sztuce ludowej Kociewia”, którego byliśmy m.in. organizatorem, oraz Konkursie Fotograficznym pt. „Przydrożne kapliczki Matki Bożej na Kociewiu”. Ich celem było promowanie kultury, historii i tradycji Kociewia oraz rozwijanie wrażliwości artystycznej. Jest to ponadto przegląd współczesnej twórczości ludowej i aktywizowanie środowiska. Przygotowane prace pozwoliły stworzyć wystawę podczas **I WALNYCH PLACHANDRÓW – KOCIEWIE 2018**, które odbyły się w Piasecznie w Sanktuarium Maryjnym, towarzysząc XXV Przeglądom Kociewskich Zespołów Folklorystycznych ku czci Władczyni Kociewia (25 sierpnia).

Pierwszym Walnym Plachandrom Kociewskim czyli zlotowi Kociewiaków i sympatyków Kociewia w Piasecznie partnerowało muzeum w Starogardzie. Z założenia cykliczne, coroczne spotkania Kociewiaków odbywać się będą jako integralna część już istniejących, tradycyjnych imprez. Swoistą atrakcją Plachandrów jest wręczanie honorowego tytułu „Ambasadora Kociewia” w kategorii indywidualnej i zbiorowej oraz wyróżnień „Perełka Kociewia”, konkursy, turnieje oraz przegląd zespołów folklorystycznych. 25 sierpnia poznano laureatów pierwszej edycji nagrody "Ambasador Kociewia" oraz "Perełki Kociewia"! Zwycięzców przedstawiono 3 lipca na konferencji prasowej w Starogardzkim Centrum Kultury, którą poprowadził Piotr Wróblewski – rzecznik Walnych Plachandrów oraz Tomasz Damaszk - przewodniczący kapituły.

Do tytułów zgłoszono kilkunastu kandydatów. Dedykowanego młodemu czyli „Perełką Kociewia” obdarzono 2 osoby : Izabelę Czogała - etnografa z Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim oraz Patryka Podwojskiego – muzyka związanego ze Zblewem, organistę katedry w Oliwie, inicjatora i dyrektora Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej na Kociewiu. Jak podkreślano podczas konferencji, jest to nagroda szczególna – dowód uznania dla tych młodych ludzi, którzy potrafią integrować innych wokół swoich inicjatyw.

8 i 15 września Muzeum wzięło udział w **Europejskich Dniach Dziedzictwa**, które przebiegały w całej Polsce pod hasłem **„NIEPODLEGŁA DLA WSZYSTKICH”**. Zaproponowaliśmy zwiedzającym w tych dniach prelekcję dotyczącą odzyskania przez Polskę niepodległości, którą poprowadził historyk i kustosz - Zbigniew Potocki. Przypomniano historię procesu dziejowego oraz wybitne osobistości z Kociewia, które miały niewątpliwy wpływ na odzyskanie wolności i suwerenność kraju. Dodatkowo można było nieodpłatnie skorzystać z usług przewodnika po wystawie „Pieniądz odrodzonej Rzeczypospolitej”. Wraz z Muzeum Historycznym Miasta Gdańska proponowaliśmy zwiedzanie ekspozycji prezentującej zbiór numizmatów, który funkcjonował w życiu społecznym i gospodarczym odrodzonej w 1918 r. Rzeczypospolitej. Wstęp do Muzeum w te dni był nieodpłatny. Jego progi odwiedziło 41 osób.

27 września kustosz Muzeum - Zbigniew Potocki - wygłosił referat pt. „Pieniądz oblężonego Zamościa” podczas II Pomorskiej Konferencji numizmatycznej w Gdańsku, a 4 października prelekcję na III Festiwalu Nauki nt. „Siedzib ziemiańskich na Kociewiu na przykładzie pałacu w Nowej Wsi Rzecznej”. Pracownicy merytoryczni Muzeum uczestniczyli również w wielu spotkaniach dotyczących naszego miasta (m.in. rewitalizacji Rynku, średniowiecznych murów miejskich, czy organizacji Święta Kociewia na Jarmarku Dominikańskim w 2019 roku).

4 października z dużą satysfakcją kolejny raz włączyliśmy się w III Festiwal Nauki. W jego ramach odbyły się następujące wykłady: „Korpus Weteranów Powstania Styczniowego w II RP 1918-1939” (Ryszard Grądzman - dwukrotnie) oraz „Siedziby ziemiańskie na Kociewiu na przykładzie Pałacu w Nowej Wsi Rzecznej” (Zbigniew Potocki). Frekwencja tego dnia wyniosła 52 osoby.

27 listopada mieliśmy przyjemność gościć w progach Muzeum grupę młodzieży i ich opiekunów z Chin oraz ich polskich rówieśników. Oprowadzono ich po mieście pokazując zabytki, a w Muzeum odbył się konkurs wiedzy o Starogardzie z nagrodami.

Kustosz Muzeum - Zbigniew Potocki wielokrotnie tłumaczył dokumenty na prośbę Prezydenta Miasta Janusza Stankowiaka (m.in.: zaproszenie od Burmistrza Diepholz dr Thomasa Schulze - 8 styczeń, faktury i rachunki za pobyt Starogardzian na „Jubileuszu 20 lecia podpisania umowy o partnerstwie miast” - 29 maj, pismo gratulacyjne od Prezydenta Miasta Janusza Stankowiaka dla Burmistrza Diepholz - 12 czerwiec, list gratulacyjny dla Prezydenta Miasta Janusza Stankowiaka od Burmistrza Miasta Diepholz - 30 październik).

Zdecydowanie należy nadmienić w tym miejscu także, że powiązany z Muzeum towarzysko prezydencki stypendysta w dziedzinie kultury 2018 - **Kwartet Wokalny „AMOROSO”** dał tu **dwukrotnie** (14 września, 12 października) **popis swojego profesjonalizmu**. Przygotowany repertuar, jak zwykle doskonale dostosowany do uroczystości, nastrajał do zadumy i refleksji. Nad przemijaniem, ludzkim losem splatającym się z wydarzeniami w Ojczyźnie. Gdziekolwiek by to było i kiedykolwiek. Nietrudno zatem zrozumieć zyskaną przez nich sympatię wśród gości wernisaży. Koncerty jednych ubogacają imprezy organizowane dla tych drugich. Tym bardziej, że nie kończy się na wzajemnej sympatii, ale na prawdziwej uczcie duchowej. Dlatego bezwzględnie należy powtarzać imiona i nazwiska tych niezwykle utalentowanych artystów, tym bardziej, że już wkrótce być może znajdziemy je na plakatach wielu muzycznych sal koncertowych : Julii Knasiak - sopran, Karmen Szambowskiej - alt, Piotra Dudzica - baryton i Tomasza Radimonasa - tenor.

W minionym roku wystawy muzealne obejrzało 10 149 osób, w tym 8378 osób bezpłatnie. Odnotowaliśmy wpływienie do działu historycznego 1 darowizny i działu etnograficznego 31 eksponatów. W bibliotece Muzeum Ziemi Kociewskiej znajduje się aktualnie 2627 pozycji książkowych. **W ciągu roku wpłynęło 39 nowych książek.**

Wydano czternaście zgód na przyjęcie i przechowywanie zabytkowego materiału pozyskanego w trakcie badań - prac archeologicznych, zleconych inwestorom i ich przedstawicielom (archeologom realizującym zadanie) przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku.